

Heinolan museot

Pitkän ajan toimintasuunnitelma 2020-2025

Museo ja sen toimintaympäristö

Heinolan museoiden tehtävänä on Heinolan alueen aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön tallentaminen, tutkimus, hoito ja näytteillä pitäminen sekä niihin perustuva kulttuuriperintökasvatus. Museotoiminnan ja kokoelmien pääpaino on Heinolan seudun paikallisessa kulttuuriperinnössä ja museo varmistaa sen kattavan saavutettavuuden asiakkaille. Museon tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa ylläpitäjälleen.

Heinola kuuluu Päijät-Hämeeseen, jonka lähin kaupunki on yliopistopaikkakunta Lahti. Heinolasta ovat hyvät kulkuyhteydet niin Helsinkiin, Kymenlaaksoon, Savoan kuin Keski-Suomeen. Heinolan museoiden asiakaskuntaa ovat talvisin pääsääntöisesti kuntalaiset ja kesäaikaan asiakkaina ovat matkailijat, kuten kesäteatterikävijät ja kesäasukkaat. Heinolan museot on osa Hyvinvointitoimialan Virikkeellisen elämän palvelualueetta, jonka sitovat tavoitteet ohjaavat museon toimintaa. Tulosityksikkö tekee yhteistyötä myös muiden toimialojen yksiköiden kanssa. Toimintaympäristö mahdollistaa sisältöjen suunnittelua ja vaikuttavuutta. Heinolan museot kuuluu Päijät-Hämeen museoiden verkostoon. Museo tekee säännöllistä yhteistyötä muiden ammatillisesti hoidettujen museoiden kanssa.

Heinolan museot toteuttaa tehtävänsä kolmen museokohteensa esittelyn ja kokoelmiensa tallennuksen ja hoidon sekä tutkimuksen ja yleisötyön alueilla. Heinolan museoiden vahvuuksia ovat museokohteiden saavutettavuus kaupungissa, läheisyys ja autenttisuus. Niihin kytkeytyy paikallishistoriallisia tarinoita ja historiallisesti monikerroksista kulttuuriperintöä. Ne on kytkettävissä seudun vahvoihin kulttuuriarvoihin ja vetovoimatekijöihin kuten kotiseutu- ja luontokohteisiin.

Matkailun, koulutuksen ja työelämän kansainvälistyminen korostavat kielitaidon merkitystä. Digitalisaatio vaikuttaa asiakkaiden Heinolan tulevaisuuden haasteita ovat kuntalaisten ikääntyminen, työttömyys ja väestön väheneminen sekä ammatillisen osaamisen turvaaminen. Globaalit muutokset kuten ilmastonmuutos, kriisit ja kulttuuriset konfliktit voivat vaikuttaa toimintaympäristöön.

VISIO: Museo ottaa tehtäväkseen seudun kulttuuriperinnön ja siihen liittyvän uuden tiedon tuottamisen ja tunnetuksi tekemisen sekä toimii kulttuuriperintöön osallistamisen alustana.

TAVOITE JA KEINOT: Tavoitteena on selkiyttää kaikkien museokohteiden profiileja. Museo operoi kokoelmiensa ja aineistojensa äärellä yhteistyössä paikallisella, maakunnallisella ja kansallisella tasolla. Mahdollisuuksiensa mukaan museo seuraa museoalan kehitystä sekä tekee yhteistyötä myös kansainvälisellä tasolla.

Toimitilat

Heinolan museoiden toimistotilat ja osittain säilytystilat kaipaavat kehittämistä työpisteiden, työvälineiden, kokoelma- ja asiakastilojen osalta. Museolta puuttuvat tällä hetkellä asianmukaiset ja toimivat tilat esineistön vastaanottamiseen, käsittelyyn ja luettelointiin. Tilat tekstiilien ja taideteosten säilyttämiseen ovat niin ikään riittämättömät.

Museon tulevaisuuden tavoitteena on saavuttaa mahdollisimman tarkoituksenmukaiset työskentelytilat kokoelmien hallinnoinnille, käsittelylle ja esittelylle sekä muulle toiminnalle.

VISIO: Heinolan museoiden esineiden vastaanoton ja käsittelyn ammatillinen käsittely ylittää alan vähimmäiskriteerit.

TAVOITE JA KEINOT: Työskentelytiloja niin museon hallinnon kuin kokoelmanhoidon kannalta kehitetään esineturvallisuus ja tarkoituksenmukaisuus huomioiden. Tilatarpeet kartoitetaan ja ne kirjataan osaksi kunnallista tilojen kehittämissuunnitelmaa. Hankitaan uudet tilat tai järjestellään tilat uudelleen tarkoitustaan vastaaviksi. Säilytystilaa lisätään myös poistojen tai esineiden oikean sijoittamisen avulla. Säilytystilojen osalta taide-esineiden ja tekstiilien säilytystiloja priorisoidaan. Käyttöön otetaan kattava museotilojen olosuhdeseuranta.

Henkilöstö

Heinolan museoilla on lain edellyttämät kaksi museoammatillista työntekijää: museonjohtaja ja amanuenssi. Lisäksi museossa työskentelevät museomestari (näyttelyiden rakentaminen ja kiinteistöt) ja museoassistentti (avoinnapito ja avustavat tehtävät). Näiden vakanssien avulla valtaosasta museon perustehtäviä pystytään huolehtimaan. Tällä hetkellä kaikkien museokohteiden (taidemuseo, Lääninkivalteri Aschanin talo ja loma-aikoina kaupunginmuseo) avoinnapitoon sekä yleisötyön kehittämiseen ja toteuttamiseen ei ole riittäviä resursseja. Avoinnapito on toistaiseksi voitu varmistaa työllistämisvaroin.

VISIO: Museokohteiden laadukas avoinnapito ja suunnitelmallinen yleisötyö turvataan. Museo mahdollistaa asiakkaiden monipuolisen kulttuuriperinnön hyödyntämisen.

TAVOITE JA KEINOT: Riittävä henkilöresurssi varmistetaan yleisötyöhön, pedagogiseen ohjaukseen ja yhteistyötapahtumiin. Henkilöstöä koulutetaan yhteistyökumppanuuksien johtamiseen. Henkilöstön rekrytoinnissa huomioidaan riittävät ammatilliset kriteerit. Väkiväinän henkilökunnan museologian opintojen suorittamista tuetaan.

Näyttelyt

Kaupunginmuseo

Kaupunginmuseon uusi perusnäyttely valmistuu vuoden 2019 lopussa.

VISIO: Kaupunginmuseon perusnäyttely on innostava, voimauttava ja elämyksellinen retki kaupungin kulttuuriperintöön.

TAVOITE JA KEINOT: Perusnäyttelyn yhteydessä pidetään jatkossa vaihtuvia näyttelyjä, jotka keskittyvät esittelemään kaupungin historiaa ja kulttuurihistoriaa huomioimalla paikallisidentiteetin ja siihen liittyviä historiallisia, kulttuurisia ja nykyhetken kytkeytyviä tekijöitä. Vaihtuvat näyttelyt pohjautuvat sekä omiin kokoelmiin että yhteistyöhön. Vuosittain järjestetään kolmesta neljään erikoisnäyttelyä. Niissä panostetaan määrän sijaan laatuun ja yleisötyöhön. Kaupunginmuseon näyttelyt tarttuvat ajankohtaisiin aiheisiin ja ne toimivat yleisön ajattelun sekä osallistumisen virikkeinä. Näyttelyillä on Heinolan museoiden ilme, joita museon tiloissa olevat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset tukevat.

Taidemuseo

Näyttelyitä järjestetään vuositasolla neljästä viiteen, joista yksi on ollut kestoaltaan pidempi ajoittuen kesäkauteen. Näyttelylinjauksissa erityisasema on ollut heinolalaisilla tai heinolalaislähtöisillä taiteilijoilla tai Heinolaan kytkeytyvillä taiteilla. Taidemuseossa ovat pysyvästi esillä Ministeri P. J. Hynnisen taidesäätiön kirjasto, posliinikokoelmia (Kokoelma Spranger ja Henry Lönnfors Samling) sekä omien kokoelmien teoksia. Suojellun rakennuksen vaihtelevaiset olosuhteet ja koko asettavat ehtoja ja rajoja taidemuseotoiminnalle muun muassa esinelainojen osalta. Taidemuseon kävijämäärien kehitys on ollut hidasta tai pysähdyksissä.

VISIO: Taidemuseon profiilia kirkastetaan. Näyttelytoiminta on vireää, tuoretta ja monipuolista. Esillä on jatkuvasti myös museon omia kokoelmia. Taideteoskokoelma on järjestetty ja sitä kartutetaan uuden kokoelmapoliittisen ohjelman eli kokoelmaohjelman mukaisesti. Kokoelmista eriytetään taidemuseon ja kaupunginmuseon kokoelmat. Taidekasvatukseen ja uusiin yleisöyömuotoihin panostetaan.

TAVOITE JA KEINOT: Taidemuseon profiilin kirkastaminen ja strategian luominen alkoi vertaiskehittämissuorissa 2018-19. Hyviä käytäntöjä jatketaan ja esteettömyyttä parannetaan. Taidemuseon vierailevien taiteilijoiden korvauksiin hankitaan resursseja. Taidemuseolle laaditaan rakennushistoriallinen selvitys. Kehitetään taidemuseon sidosryhmiä ja yhteistyökumppanuuksia kokoelmien saavutettavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Selvitetään yleisön toiveet.

Lääninkivalteri Aschanin talo

Museokohde on valtakunnallisesti tunnettu 1700-luvun lopun kotimuseo. Talon kävijämäärät ovat viime vuosina kasvaneet. Tämä lisää vaatimuksia kehittää ja varmistaa talon toimintaedellytykset varsinkin kesäisin. Uusia toimintamuotoja on käynnistetty ja tilojen käyttöä kehitetty.

VISIO: Historiallinen elämysmuseo, jossa asiakas voi tuntea piipahtavansa hetkeksi 1700-luvun lopun maaherranajan Heinolassa.

TAVOITE JA KEINOT: Uusia toimintamuotoja vakiinnutetaan edelleen vuosina 2020-25. Lisäksi kehitetään sesonkiaikojen yleisöyötä täydentämällä päärakennuksen perusnäyttelyn sisältöjä ja hyödyntämällä tarinallisuutta ja museodraamaa eri ikäryhmät huomioiden. Museossa 1900-luvulla asuneiden asukkaiden muistitietoa tallennetaan. Riittävät resurssit laadukkaaseen yleisöyön toteuttamiseksi turvataan. Aukioloja kehitetään ja huomioidaan loma- ja tapahtumasesongit.

Tutkimus

Heinolan museoilla on oma julkaisusarjansa, jossa on ilmestynyt jo 27 julkaisua vuodesta 1992 alkaen. Tutkimus on tehnyt tunnetuksi museoiden kokoelmia ja näyttelyä varten tehtyä tutkimusta.

VISIO: Museoiden tutkimustyö on edelleen laadukasta ja ammattilaisten tuottamaa ja se on säännöllistä.

TAVOITE JA KEINOT: Museo tuottaa säännöllisesti tutkimuksia joko omiin kokoelmiinsa tai tallennusalueeseensa liittyen. Tutkimusjulkaisu voi olla painetussa tai sähköisessä muodossa artikkelikokoelma tai monografia.

Yleisötyö ja pedagoginen toiminta

Kulttuuriperintö- ja taidekasvatus on keskeinen osa museon yleisötyötä ja pedagogista toimintaa. Se pyrkii tekemään näkyväksi sekä seudun aineellista että aineetonta kulttuuriperintöä ja museon kokoelmia. Kulttuuriperintökasvatus toteutuu myös Heinolan kulttuuripolkutoiminnan kautta.

VISIO: Yleisötyössä kiinnitetään jatkuvaa huomiota kohderyhmän tarpeisiin. Palvelumuotoilua ja vuorovaikutusta kehitetään. Pedagoginen toiminta toteutuu monipuolisessa yhteistyössä hyvinvoinnin ja elinvoiman toimialojen kanssa.

TAVOITE JA KEINOT: Luodaan yleisötyösuunnitelma. Kulttuuriperintö- ja taidekasvatuksessa keskitytään sisältöihin, jotka laajentavat eri ikäisten ja taustoista tulevien asiakkaiden ymmärrystä ympäröivästä yhteiskunnasta niiden historiallisista ja kulttuurisista kehityspoluista. Ne auttavat asiakasta hahmottamaan omaa identiteettiä, muutosta ja tulevaisuutta.

Vakiinnutetaan hyvät käytännöt kuten taiteilijatapaamiset ja asiantuntijakohtaamiset. Museon tiloissa priorisoidaan museon profiilin mukaisia yleisötapahtumia. Luodaan vakiintuneet ja päivitettävät sisällöt koululaistyöpajojen toteuttamiseksi osana Heinolan kulttuuripolkua vuodesta 2019 alkaen. Työpajoissa ja esittelyissä huomioidaan koulujen opetussuunnitelmien tavoitteet, yhteiskunnassa ajankohtaiset puhuttelevat teemat ja digitalisaatiokehitys. Kehitetään edelleen museon ulkopuolelle suunnattua tarjontaa.

Kokoelmanhoito: tallennus, säilytys, luettelointi ja poistot

Kokoelmanhoidon nykytila ja tavoitteet on kuvattu kokoelmapoliittisessa ohjelmassa.

VISIO: Uusi kokoelmapoliittinen ohjelma viedään käytäntöön.

TAVOITE JA KEINOT: Kokoelmanhoitoa toteutetaan kokoelmapoliittisen ohjelman linjaamana perustuen myös valtakunnalliseen tallennustyönjakoon (TAKO). Kokoelmanhoidon kehittämisessä kiinnitetään huomiota katoavaan teollisuusperintöön, nykyperinteeseen tallennukseen ja aineettomaan kulttuuriperintöön.

Kokoelmanhoidon olosuhteita parannetaan tilojen ja säilytyksen kannalta. Museo parantaa erityisesti niitä tiloja ja olosuhteita, jotka mahdollistavat ammatillisen esineiden vastaanottamisen, puhdistamiseen, käsittelyyn ja säilyttämisen asianmukaisesti. Erityisesti tekstiili- ja taidekokoelmien asianmukaisia käsittely- ja säilytystiloja priorisoidaan tällä kaudella.

Henkilökunta osallistuu säännöllisesti vuosittain kokoelman hoitoa ja kehittämistä koskeviin koulutuksiin. Näin ennaltaehkäistään myös mahdollisia riskejä ja vahinkoja.

Museokokoelmien luettelointia ja digitointia jatketaan uudistuvan kokoelmanhallintaohjelman avulla. Kokoelmien digitaalista saavutettavuutta jatketaan esittelemällä niitä edelleen Finnassa ja Seinätön museo -sovelluksen kautta.

Sidosryhmätyö ja verkostot

Heinolan museot ovat tehneet pitkään vaikuttavaa ja tuloksellista sidosryhmätyötä. Ne ovat auttaneet niin kokoelmien kartuttamisessa kuin näyttelyiden tuottamisessa ja niiden näkyvyyden parantamisessa. Pitkäaikaisia, museon tukijoita ovat olleet muiden muassa Heinolan Taidemuseon Ystävät ry, Anja Juurikkalan säätiö ja Jaakkolan säätiö. Marjatta ja Eino Kollin säätiö on rahoittanut kaupunginmuseon uutta perusnäyttelyä merkittävällä rahasummalla. Lisäksi museon verkostot ovat myös mahdollistaneet museoiden monipuolisen teoslaina- ja muun yhteistyön eri museoiden kanssa aina ulkomaita myöten. Sidosryhmät ja verkostot ovat museolle välttämättömiä, sillä ne ovat keinoja lisätä museon saavutettavuutta, näkyvyyttä sekä rakentaa uusia merkityksiä ja elämyksiä.

VISIO: Museolla on toimivat ja vuorovaikutteiset sidosryhmät ja yhteistyöverkostot, jotka parantavat museon vaikuttavuutta sen keskeisten kohderyhmien suuntaan.

TAVOITE JA KEINOT: Aktiivista sidosryhmätyötä ja verkostoitumista jatketaan. Haetaan kumppanuuksia, jotka lisäävät museon vaikuttavuutta ja toimintaedellytyksiä palvella museon keskeisten asiakasryhmien keskuudessa tai jotka auttavat saavuttamaan uusia asiakkuuksia.